

Fornefnte min Sviger-Fader efterlod sig een Søn, nafnl. Hans de Knagenhielm, som var min elskelige Kiæriste udj Livet, der og tillige af Hans Kongl. Majst. høylovlig i Hukommelse Friderich Den Fierde blev Allernaadigst, med virkelig Cancellie-Raads Character gratificeret, og dereffter beboede Copanger-Gaard, som Allernaadigst er tillagt adelige Friheder. Nu effter bemelte min sal. Kiæristes Død er jeg udj Enchestanden besiddende med 10 umyndige Børn, som følger, af Mands og Qvindes Persohner, nemblig:

Sønner

Døttre

1 ^{ste} Niels de Knagenhielm.	1 ^{ste} Wenchje de Knagenhielm.
2 ^{den} Ioachim de Knagenhielm.	2 ^{den} Abel Magrethe de Knagenhielm.
3 ^{die} Hans de Knagenhielm.	3 ^{die} Maren de Knagenhielm.
4 ^{de} Jean Hendrich de Knagenhielm.	4 ^{de} Ingebor Maria de Knagenhielm.
5 ^{te} Henning Diderich de Knagenhielm.	5 ^{te} Chatharina Elisabeth de Knagenhielm.

Saaledis for saa vidt mig er vitterligt, kand jeg med egenhændige Haands Underskrivelse sandfærdig wedgaae.

Copanger-Gaard¹⁾. Dend 24de Iulij 1748.

Catharina El, sl. de Knagenhielms.

Af haandskrevne Antegnelser i trykte Bøger.

Ved Professor Dr. L. Daae.

Enhver, der lever blandt gamle Bøger, vil vide, at man stundom i Skrifter, helst af større Formater, støder paa Notitser, der, som oftest uden at staa i Forbindelse med vedkommende Bogs Indhold, meddele personal- eller local-historiske Oplysninger. Det er stundom ret vigtige Ting, som paa den Maade ere blevne bevarede og især ere de Familiekrøniker, der ere nedskrevne i Bibler tidt en Hovedkilde til mangan Æts Historie. Meddeleren har længe, navnlig under sin tidligere Virksomhed som Universitetsbibliothekar, havt Opmærksomheden henvendt paa de større og mindre Fund, hvortil en opmærksom Vandring mellem Bogreoler kunne give Anledning,

¹⁾ Sogndals Præstegjæld, Nordre Bergenshus Amt.

og navnlig et Par Gange været heldig. Dette var f. Ex. Tilfældet, da jeg i et Exemplar af Falsters Amoenitates fandt den Commentar til dette Værk, som jeg for nogle Aar siden meddelte i Danske Samlinger 2 R. B. 5. og end mere, da jeg i en Originaludgave af Luthers Bibel, der havde tilhørt Johan Agricola fra Eisleben, og som besynderlig nok havde forvildet sig op til Christiania, stødte paa en Række historiske Notitser, tildels autobiografiske Bekjendelser af denne i Reformationshistorien meget fremtrædende Mand, hvilke jeg ved Leilighed agter at udgive. (Se Forhandlinger i Videnskabs-selskabet i Christiania for Aaret 1877.)

Da man nu i »Personalhistorisk Tidsskrift« har faaet et Opbevaringssted for den Art Smaating, der, om end hver for sig ubetydelige, dog kunne være Specialister velkomne, har jeg besluttet mig til efterhaanden at meddele Et og Andet af mine ad denne Vei fremstaaede Analekter og gjør hermed en Begyndelse.

Univ. Bibl. i Christiania besidder et i Frankfurt (1587, Fol.) udgivet »Calendarium Sanctorum & Historiarum, angefangen durch Andream Hondorff, vollbracht u. verbessert durch Vincentium Sturmium«. Paa Titelbladet er anført: »Lambertus Balkenburgius hunc librum ex donatione Balthazaris Karde, praefecti olim Nordmørens, possidet«. Saagodtsom hver eneste Side af denne Helgen-calender er forsynet med haandskrevne historiske Antegnelser, dels af Verdenshistorien, dels af Danmarks Historie, i sidste Tilfælde vistnok for den ældre Tids Vedkommende som oftest efter Huitfeldt. Men mellem Antegnelserne er ogsaa en stor Mængde fra det syttende Aarhundrede især vedkommende Svenskekrigene 1643—45 og 1659—1660 samt om thronhjemske Begivenheder og Personligheder. De krigshistoriske Ting ere dog vistnok tidligere bekjendte, hvorfor jeg ikke har medtaget dem, men de thronhjemske indeholde en og anden velkommen Oplysning og fortjene derfor at trykkes.

Den ovenomtalte Eier af Bogen, Mag. Lambert Balkenburg (Biskop Jesper Brochmanns Svoger og Thomas Kingos Svigerfader), var født i Aalborg og var omtrent fra 1620 indtil sin Død 1650 Sognepræst til Sundalen paa Nordmøre¹). Det er maaske ham, der

¹) Erlandsen, Thronhjems Stifts Geistlighed S. 428 fgg. Han havde i sin Ungdom neppe det bedste Rygte (L. Daae, Thj. St. geistl. Historie S. 88) og skal formedelst Leiermaal være bleven fjernet fra Rektoratet i Oslo Skole, i hvilket han 1618 var ansat.

har optegnet nogle af Notitserne, men da den større Del af disse angaa Begivenheder efter 1650, er hans Andel i dem i ethvert Fald en ringere. Saameget er temmelig vist, at de samtlige synes at være optegnede i Throndhjems Stift.

1598. 8. Mai. Blev Thrundhjem ved den skadelig Ildebrand ganske ødelagt.

1600. 23. 24. 26. Marts, i hvilke Dage indfaldt Paaske Høitid, var saa stærk Frost her i Rigerne, at Vandet allesteds kunde bære. Dette var Begyndelsen paa de 3 dyre Aar, som gemenligen tales om. Anno 1623 og derefter i dette Aar ere store og skadelige Jordskjælv skete i Opslog og imellem bemeldte Stad og Thrundhjem, hvor paa fulde en dyr Tid.

Anno 1600 14. April faldt saa stor Sneee allevegne her i Rigerne, som det kunde været høieste Vinter. Dette var det første af de 3 dyre Aaringer, som den gemene taler om.

1617. 27 Juni. Døde M. Isaach Grynbech, Biskop i Thrundhjem, som blev ordineret 1596 Dom. Trinit.

1623. 6 April. Brændte Bergen aldeles af paa Palme Søndag. Ilden kom af en Brenvin Bereders Huus.

1625. 18 Juli. Er Elven Nida ved Thrundhjem hasteligen tilstoppet med Leer og Jord, formedelst Lerfald og Jordskjælv, som da skede paa Bakke Landet mod Sonden, at man kunde gaa paa Jord fra Byen til Bakke Landet, og skede med saadan Magt, at de Brygger, som stode næst oventil Kannikstrædet, bleve flytte ned til Sl. Hans Buskes Brygger, og som Elven oven til Lerfaldet skar sig gjennem den sammenkastede Jord, da bleve de yderste Brygger hasteligen nedflyttede udenfor Bratøren, hvoraf den Stad paa Bakke Landet kaldes Leerfald endnu paa denne Dag.

1627. 4 Juli. Kom Jens Jull at være Landsherre efter Tage Thott udi Thrundhjem.

1627. 8 Febr. Døde Knud Gyldenstjerne i Bergen, Landsherre der samme Sted. Efter ham kom Hr. Ole Pasbjerg.

1627. 27 Apr. Blev Mag. Hans Mikkelsen, Biskop udi Fyen, og Mag. Niels Paasche, Biskop i Bergen, doctoreret af Doct. Joh. Reis[en] sen[ior].

1629. 14 Apr. Er Hendrich Jull fød i Thrundhjem, hvis Forældre var Jens Jull, Landsherre, og Fru Ide Goie.
1629. 23 Mai. Kom Hr. Ole Pasbjerg at være Landsherre i Thrundhjem efter Jens Jull, som efter bemeldte Hr. Oleff Pasbjerg fik Bergenhus Len igjen. Anno 1642 kom Hr. Ole Pasbjerg herfra til Bahus og Frederich Urne i hans Sted.
1629. 12 Juli. Begyndte Pesten at grassere i Thrundhjem indtil ny Aars Dag 1630, og da var dod i Vor Frue Sogn 595 Mennesker, men i Domkirke Sogn, hvor Pesten ei begyndte for den 5 August, døde 383 Mennesker, som gjør tilsammen 978.
1640. 5 Juli. Afbrændte Bergen. Ilden antændtes Eftermiddag, der Folket kom af Aftensang, ligesom tilforn Ao. 1623 paa Palme Søndag.
1644. 20 April. Om Nattetid, da det Norgske Folk vare samlede paa Isingen førend Cavalleriet kunde ankomme, forsøgte de Svenske, som laa i Gottenborg, dem at ville overrumple, de bleve afslagne.
1649. Jan. 31. Oberst Kratz over det Nordenf. Regimente blev paa Torvet udi Thrundhjem om Morgenen, Klokken var mellem 6 og 7 halshugget. Hans Legeme blev nedsat i Vor Frue Kirke¹⁾.
1650. 19 Juni. Blev Oberst Fred. Budde begravet i Thrundhjems Domkirke, bag Alteret indsat.²⁾
1651. 6 Jan. Ved en ulykkelig Ildebrand over 9 Parter af Thrundhjem og Vor Frue Kirke der sammested blev lagt i Aske.
1652. 10 Sept. Blev Mag. Andreas Claussøn, forrige Rector i Thrundhjems Skole 25 Aar, begravet. Post funera virtus.
1656. 22 Mart. Reiste Velb. Frederich Urne fra Thrundhjems Len, hvor han havde været Landsherre i 14 Aar, efter ham kom Velb. Peder Vibe.

¹⁾ I Hannibal Schesteds Copibog for Aaret 1645, der er aftrykt i Saml. t. d. N. F. Hist. (B. 2—5) med Anmærkninger af J. C. Berg, omtales paa mangfoldige Steder en Oberstlieutenant Cress som Rytteranfører i den dengang førte Svenskekrig. Han er maaskee identisk med den her omtalte Oberst, men da man her erfarer, at denne henrettedes 1649. maa forskjellige Hypotheser af Berg (B. 2, S. 538, B. 2, S. 374 og 437) bortfalde.

²⁾ Se G. Schönings Beskr. ov. Thrundhjems Domkirke S. 204 f.

1658. 10 Mai. Er Lorentz Kreys andkommen med et Antal Folch at annamme Thrundhiems Leen efter samme Aars Freds Tractater, men Guberner Claus Stiern maatte quittere det i samme Aar 14 Dage før Jull og leffuere den til de Danske, som fra Michaelis Dag havde belagt Byen.
1658. 28 Sept. Afbrændte de Svenske alle de Huse og Boliger, som var udenfor Thrundhjem, der de fornåm de Danskes Ankomst.
1681. 19 April. Er atter Thrundhjem ved en meget ulykkelig Brand lagt i Aske, alene Domkirken med Kongsgaarden, Hospitals Kirken med hosstaaende Huse og de smaa Boliger udenfor Ny Kirkegaard ved Stranden sparet og uskadt, saa og den latinske Skole med hosstaaende faa Huse.

I et Exemplar af *Danmarks Riges Krønike* ved *Arild Huitfeldt*, Kbh. 1652 Fol. (tilhørende Meddeleeren) findes først en Bemærkning undertegnet af »Catharina Riess sl. Claus Sohns Enche« og dateret Kjøbenhavn 17 Decbr. 1710, hvorved Nedskriveren skjænker »disse Arentthvitfeldtkrøniker«¹⁾ til sin »høitærede gode Ven Magister Hans Trojel.« Denne Mag. Hans Trojel er ingen anden end den Sognepræst til Vor Frelzers Kirke paa Christianshavn, der under 3 Juli 1725 dømtes for Majestætsforbrydelse til efter Lovens 6—4—1 at have forbrudt Ære, Liv og Gods, men paa Dronning Anne Sophies Forbøn benaadedes med Fængsel paa Livstid paa Munkholmens Fæstning, hvor han sad til sin Død 1738²⁾. Det var ham forbudt at have Pen, Blæk og Papir i sit Fængsel, men dette Exemplar af Huitfeldt godtgjør, at Forbudet ikke er blevet overholdt, thi han sees at have fordrevet Tiden paa Munkholmen ikke alene med flittig at studere den gamle Krønike, men ogsaa ved at forfatte og i dens Margin nedskrive forskellige Rimerier navnlig om Dronning Margrete (dat. Oct. 1734). Forøvrigt har han om Bogens Giverinde (efter nogle indholdslose Æresvers) antegnet følgende: »Den sal. Frue havde haft til Egte 2 Raadmænd i Kjøbenhavn, først

¹⁾ Man seer altsaa, at det Navn »Arent« Huitfeldt, som Holberg i Jacob v. Tybo (Act. II, Sc. 1.) lægger sin Jesper i Munden virkelig har været i Brug paa den Tid.

²⁾ Se herom A. Hoyers Fried. 4. Glorw. Leben II, 175—178. Suhms nye Samll. III, 297. Worms Lex. II, 518, III, 816. Erlandsen, Biogr. Efterr. om Geistligheden i Thrundhjems Stift S. 301—303.

Claus Rafn, siden Claus Sohn. Ved den sidste hafde hun 3 Børn, 2 Sønner, (1) Claus Sohn, var Capitain ved den danske Armee til Lands, døde i Tydskland først i dette Seculo Anno 1 eller 2, (2) Engelbrecht Sohn, var Rit Mester ved den Danske Armee paa Skaane och bleff dod udi Slaget d. 10. Martii 1710. Saa och 1 Datter, Catharina Sohn, gift med Eggert Christian v. Knuht, Capitain ved Floden i Kjøbenhavn, begge døde udi eet Aar uden Tvivl 1709. — Var saa begge hindis¹⁾ Mænd og alle hendis Børn for hende døde, af Datteren havde hun i Live effter sig et artigt Pige-barn Catharina v. Knuht, Gud veed, hvor hun er. 2 af dennes Sodskende døde smaae og ligge i mine Sal. Forældres murede Begravelse i Himmelølv Kirche ved Roskild, hvor den er laant til²⁾ indtil videre. Den gamle Frue døde 1712 d. 31 Jul. hor. 3. vesp.«

»Hans og Reyse Bibel.« Kbhvn. 1609. I.

I Exemplaret (Chr. Univ.-Bibl.) findes skrevet:

En dieu mon esperance.

S. M. Worm.

Den 24 Juli 1716 udi bisperesidensen i Kiøbenhavn om Natten imellem Klokken elleve og tolv blev Bolle Villem født til denne syndige Verden. Gud være ham født Gud til Ære og selv til Salighed og hans velsignede Moder og mig til glæde og fornoielse. amen i iesu nafn amen.

Den 12 Octobre 1719 Klokken imellem elleve og tolv om natten blef Christen Luxdorff i Bisperesidentsen født til denne syndige Verden (o. s. v. som ovfr.). Han blef kaldet Christen efter Bispen Christen Worm hans kiere Morbroder.

³⁾ 1716 d. 24 Julii er jeg fød i Bispe Residentzen i Kiøbenhavn.

1726 d. 26 Junii døde min kjære sal. Fader Obristen Christian Luxdorff i Bispe Residentzen.

1735 d. 7 Maji døde min kjære sal. Moder Susanne Magdalene Worm paa Mørup Gaard.

1748 d. 14 Junii stod mit Bryllup med min elskelige Hustrue, Frøken Bolette Junge, Conference Raad Severin Junges Datter, fød 11 Oct. 1719.

1) Giverindens.

2) Ulæseligt.

3) Det følgende er skrevet med B. W. Luxdorffs egen Haand, de to foregaaende Notitser med hans Faders.

1781. D. 14 Juni kaldede Gud denne min saa elskværdige Hustrue til sig her i Kiøbenhavn. Han allene kan trøste mig i min skrøbelige Alderdom.

Biblia, das ist die ganze heil. Schrift &c.

Stuttgart 1704. 8. Gedr. durch Paul Treuen.

I Exemplaret (nu i Chra. Univ.-Bibl.) er antegnet: »Kjøbt i Aaret 1800 paa Auctionen over Kammerherre Suhms efterladte Bøger for 4½ Rdl. Professor Mollenhaver, som var eeneste Medbyder over 2 Rdl., vrededes under Opraabet, bad og næsten befalede efter Tilslaget at afstaae mit Bud til ham, siden til Kongens Bibliothek, hvor den ej fandtes. Jeg blev ubevægelig, for at Norge kunde faae en saa rar Bog, fik Søndagen derefter for min Catechisation non contemn.; da skjønssomme Candidater, som hørte mig, gratulerede mig med Laudabilem. — — Denne saaledes dyrekjøbte Bog foræres til det kongelige Frederiks Universitets Bibliothek, som ønskes stadig Tilvæxt paa gode Boger.

Dusgaard 28 Mai 1825.

J. Rynning.

Belønnet Forfatter af et undertrykt Skrivt om Tangbrændingen og af et andet om Odelsretten. Residerende Capelian 1805 til Ringsager og Sognepræst for Snaasen den 1 Novbr. 1824¹⁾.

John Olafsen, Om Nordens gamle Digtekunst.

Kbhvn. 1786. 4.

Exemplaret (nu i Chra. Univ.-Bibl.) er foræret A. M. Boye, siden Rector og omsider Toldkasserer i Laurvig, »til venskabelig Erindring af N. F. S. Grundtvig 13de Apr. 1817.«

I denne Bog har Grundtvig egenhændig noteret:

»Af P. N. Sk. [oubo?] købte N. F. S. Gr. for fem Mark denne Bog 1804. Neppe har Nogen anvendt sin Tid slettere end de, der søgte at bekjendtgjøre den nordiske Oltids Levninger eller bidrage til sammes Forstaaelse, thi hvilken fornuftig Tendenz kunne de vel have havt? Maaskee at oplyse — —?»

¹⁾ See om G. Rynning, Norsk Forf. Lexicon.

²⁾ Ikke fuldført,